

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Του οργανισμού της ΕΕ για τα ναρκωτικά, Λισαβόνα

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2004: ΚΥΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Σημεία προόδου: μείωση των θανάτων από ναρκωτικά, των νέων μολύνσεων από τον ιό HIV και της χρήσης ηρωίνης, αλλά αυξανόμενες ανησυχίες για την αύξηση της χρήσης άλλων ναρκωτικών

(25.11.2004 ΛΙΣΑΒΟΝΑ **ΝΑ ΜΗΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΕΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΙΣ 10:00 ΩΚΕ/Ωρα Βρυξελλών**)

«Υπάρχουν θετικές ενδείξεις ότι έχει επιτευχθεί πρόοδος στη μείωση ορισμένων από τις χειρότερες συνέπειες της χρήσης ναρκωτικών» αναφέρει ο **Georges Estievenart, Διευθυντής του οργανισμού της ΕΕ για τα ναρκωτικά**. «Ο αριθμός των θανάτων που οφείλονται στη χρήση ναρκωτικών εμφανίζει πλέον πτωτική τάση έπειτα από πολλά χρόνια ανοδικής πορείας, η χρήση της ηρωίνης έχει σταθεροποιηθεί σε πολλές χώρες και η εμφάνιση της επιδημίας του ιού HIV σε χρήστες ενέσιμων ναρκωτικών φαίνεται να μειώνεται σε ορισμένα νέα κράτη μέλη της ΕΕ. Παράλληλα, εντείνονται τα μέτρα για τη μείωση της βλάβης που προκαλεί η χρήση ναρκωτικών και, στο μεγαλύτερο τμήμα της Ευρώπης, οι χρήστες έχουν καλύτερη πρόσβαση σε θεραπεία και περίθαλψη».

Ο κ. **Estievenart** προσθέτει: «Υπάρχει ωστόσο ο κίνδυνος ορισμένες από αυτές τις θετικές τάσεις να είναι βραχυχρόνιες και εκφράζονται σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την ενδεχόμενη έκρηξη της χρήσης ναρκωτικών, ιδίως σε ορισμένα από τα νέα μέλη της Ένωσης. Δεν πρέπει, επίσης, να ξεχνάμε ότι η χρήση ναρκωτικών παραμένει γενικώς σε ιστορικά υψηλά επίπεδα – πολλές χώρες αναφέρουν αύξηση της χρήσης της κοκαΐνης και σε διάφορα μέρη της Ευρώπης περισσότερα άτομα κάνουν χρήση κάνναβης και έκστασης, μολονότι ως προς το θέμα αυτό η κατάσταση είναι πιο περίπλοκη».

Η διατύπωση του σχολίου αυτού συμπίπτει με τη σημερινή δημοσίευση στις **Βρυξέλλες** της **Ετήσιας έκθεσης 2004 για την κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Νορβηγία** (1) από το **ΕΚΠΝΤ** που εδρεύει στη Λισαβόνα.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Αύξηση του αριθμού των χρηστών κοκαΐνης που ζητούν θεραπεία

Σύμφωνα με τη σημερινή έκθεση, περισσότεροι Ευρωπαίοι αναζητούν θεραπεία για την αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με τη χρήση κοκαΐνης. Στην **Ολλανδία** και την **Ισπανία**, η κοκαΐνη είναι η δεύτερη μετά την ηρωίνη συχνότερα αναφερόμενη ναρκωτική ουσία σε ειδικευμένα κέντρα θεραπείας· οι δύο αυτές ουσίες αντιπροσωπεύουν πάνω από το ένα τρίτο (35%) και το ένα τέταρτο (26%) του συνόλου των αιτημάτων πρόσβασης σε θεραπεία αντίστοιχα. Στις περισσότερες χώρες ζητείται θεραπεία από τη χρήση κοκαΐνης σε σκόνη παρά από την κοκαΐνη που λαμβάνεται μέσω καπνίσματος (κρακ) (υπάρχουν όμως και εξαιρέσεις: π.χ. στην **Ολλανδία**, όπου περίπου τα δύο τρίτα των αιτημάτων για θεραπεία από την κοκαΐνη σχετίζονται με το κρακ). Παρατηρείται αυξανόμενη ανησυχία σχετικά με τη χρήση κρακ σε αρκετές πόλεις της **Γερμανίας**, της **Ισπανίας**, της **Γαλλίας**, της **Ολλανδίας** και της **Βρετανίας**.

Μέχρι στιγμής δεν έχει βρεθεί φαρμακολογική θεραπεία υποκατάστασης για την αντιμετώπιση της προβληματικής χρήσης κοκαΐνης (σε αντίθεση με την προβληματική χρήση οπιούχων), ωστόσο οι θεραπευτικές

προσεγγίσεις που αποσκοπούν σε αλλαγή της συμπεριφοράς φαίνεται να παρουσιάζουν ορισμένα πλεονεκτήματα.

Οι έρευνες που διεξήχθησαν σε χώρες της **ΕΕ** δείχνουν ότι ποσοστό 1% έως 10% των νέων Ευρωπαίων (15–34 ετών) αναφέρουν ότι έχουν κάνει χρήση κοκαΐνης κάποια στιγμή στη ζωή τους, με τους μισούς περίπου από αυτούς να έχουν κάνει χρήση πρόσφατα, όπως αναφέρει το **ΕΚΠΝΤ**. Έρευνες δείχνουν επίσης ότι η χρήση κοκαΐνης έχει πρόσφατα (τους τελευταίους 12 μήνες) αυξηθεί σε κάποιο βαθμό στους νέους στη **Δανία**, τη **Γερμανία**, την **Ισπανία** και τη **Βρετανία**, ενώ τοπικές αυξήσεις καταγράφονται στην **Ελλάδα**, την **Ιρλανδία**, την **Ιταλία** και την **Αυστρία**. Γενικά, ποσοστό μικρότερο του 1% του συνόλου των ενηλίκων (15–64 ετών) στην **ΕΕ** αναφέρει πρόσφατη χρήση, αλλά στην **Ισπανία** και τη **Βρετανία** τα ποσοστά είναι μεγαλύτερα του 2%, παρόμοια με τα ποσοστά που ισχύουν για τις **ΗΠΑ**. Σε αστικές περιοχές και συγκεκριμένες υποομάδες, τα επίπεδα χρήσης μπορεί να είναι πολύ υψηλότερα: ορισμένες έρευνες σε χορευτικούς χώρους αποκάλυψαν επικράτηση της χρήσης σε όλη τη ζωή σε ποσοστό 40–60%.

Οι θάνατοι που αποδίδονται αποκλειστικά στην κοκαΐνη εξακολουθούν να είναι σπάνιοι στην Ευρώπη, αλλά ενδέχεται να αυξηθούν. Στην **Ολλανδία**, ενώ το 1994 δύο θάνατοι αποδόθηκαν αποκλειστικά στην κοκαΐνη, έως το 2001 ο αριθμός αυτός είχε αυξηθεί σε 26, και στη **Βρετανία** οι αναφορές στην κοκαΐνη σε πιστοποιητικά θανάτου αυξήθηκαν μεταξύ 1993 και 2001 (μολονότι ήταν πολύ λιγότερες από αυτές που συνδέονται με θανάτους λόγω χρήσης οπιούχων). Τοξικολογικά στοιχεία δείχνουν ότι, σε ορισμένες χώρες, σε μεγάλο ποσοστό θανάτων που συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών βρέθηκε κοκαΐνη αναμειγμένη με οπιούχα – **Ισπανία** 46% και **Πορτογαλία** 22%. Υπάρχουν νέες ανησυχίες ότι ουσίες μίξης που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή κοκαΐνης μπορεί να θέσουν πρόσθετους κινδύνους για την υγεία. Ένα παράδειγμα είναι η φενακετίνη – μία ουσία νόθευσης που εντοπίζεται σχετικά συχνά σε σκόνη κοκαΐνης – η οποία έχει συνδεθεί με τον καρκίνο καθώς και με διαταραχές του ήπατος, των νεφρών και του αίματος.

Οι ποσότητες κοκαΐνης που κατασχέθηκαν στην **ΕΕ** παρουσίασαν αυξητικές τάσεις σε όλες σχεδόν τις χώρες μεταξύ 1997 και 2002. Το 2002, ο όγκος των ποσοτήτων που κατασχέθηκαν αυξήθηκε στη **Γερμανία**, τη **Γαλλία** και την **Ιταλία** αλλά μειώθηκε στην **Ισπανία**, την **Ολλανδία** και την **Πορτογαλία**. η εξέλιξη αυτή ενδεχομένως να δείχνει κάποια αλλαγή στα σημεία εισόδου που χρησιμοποιούνται για το εμπόριο κοκαΐνης στην Ευρώπη.

Ενδείξεις βαριάς χρήσης κάνναβης σε εφήβους

Η κάνναβη παραμένει η ευρύτερα χρησιμοποιούμενη παράνομη ναρκωτική ουσία στην **ΕΕ**: περίπου ένας στους πέντε (20%) ενήλικες Ευρωπαίους την έχει δοκιμάσει τουλάχιστον μία φορά στη ζωή του. Τα ποσοστά επικράτησης της κάνναβης είναι γενικά υψηλότερα στους νέους (15–34 ετών) και κυμαίνονται από λιγότερο από 15% στην **Εσθονία**, την **Πορτογαλία** και τη **Σουηδία** έως 35% ή περισσότερο στη **Δανία**, την **Ισπανία**, τη **Γαλλία** και τη **Βρετανία**. Επίσης, έρευνες δείχνουν ότι περίπου 5–20% των νεαρών Ευρωπαίων έκαναν χρήση του ναρκωτικού τους τελευταίους 12 μήνες.

Περίπου 10% των μαθητών ηλικίας 15–16 ετών στην **Ελλάδα**, τη **Μάλτα**, τη **Φινλανδία**, τη **Σουηδία** και τη **Νορβηγία** έχουν δοκιμάσει το ναρκωτικό σε σύγκριση με ποσοστό άνω του 30% στην **Τσεχία**, την **Ισπανία**, τη **Γαλλία** και τη **Βρετανία**.

Οι περισσότεροι χρήστες κάνναβης κάνουν περιστασιακή μόνο χρήση της ουσίας και για περιορισμένα χρονικά διαστήματα. Ωστόσο, η σημερινή έκθεση δείχνει ότι περίπου 15% των μαθητών ηλικίας 15–16 ετών στην **ΕΕ** που έκαναν χρήση κάνναβης το περασμένο έτος κάνουν «βαριά» χρήση κάνναβης – δηλαδή 40 ή περισσότερες χρήσεις ετησίως. Οι μαθητές είναι δύο φορές πιο πιθανό να κάνουν βαριά χρήση σε σχέση με τις μαθήτριες. Στα αγόρια, το ποσοστό αυτών που κάνουν «βαριά χρήση» κυμαίνεται από 1% στη **Λετονία**, τη **Λιθουανία**, τη **Μάλτα**, τη **Φινλανδία** και τη **Σουηδία** έως 5–10% στο **Βέλγιο**, τη **Γερμανία**, την **Ισπανία**, τη **Γαλλία**, την **Ιρλανδία**, τη **Σλοβενία** και τη **Βρετανία**. Το αντίστοιχο ποσοστό στις μαθήτριες κυμαίνεται από 0 έως 4,6%. (Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κάνναβη, βλέπε το δελτίο τύπου με τίτλο «Επιλεγμένα θέματα»).

Γενικά, η εικόνα που προβάλλει σε σχέση με τις τάσεις που αφορούν την κάνναβη είναι ανάμεικτη, αλλά από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι ο αριθμός των νεαρών χρηστών κάνναβης σταθεροποιήθηκε τα τελευταία 2–4 έτη στην **Ολλανδία**, τη **Φινλανδία**, τη **Σουηδία** και τη **Νορβηγία** – αν και βρίσκεται σε ιστορικά υψηλά επίπεδα.

Στην **ΕΕ**, η κάνναβη είναι το ναρκωτικό που κατάσχεται συχνότερα, με εξαίρεση τη **Λετονία** όπου κυριαρχούν οι κατασχέσεις ηρωίνης. Οι περισσότερες κατασχέσεις κάνναβης στην **ΕΕ** πραγματοποιούνται στη **Βρετανία** και ακολουθούν η **Ισπανία** και η **Γαλλία**. Ωστόσο, όσον αφορά τον όγκο των ποσοτήτων που κατάσχονται, περισσότερο από το μισό της συνολικής ποσότητας κάνναβης που έχει κατασχεθεί τα τελευταία πέντε χρόνια αφορά την **Ισπανία**. Τόσο ο αριθμός όσο και η ποσότητα των κατασχέσεων στην **ΕΕ** αυξήθηκαν το 2002 έπειτα από μία μείωση που παρατηρήθηκε το 2001.

Η έκταση ανταγωνίζεται πλέον τις αμφεταμίνες ως το υπ'αριθμόν 2 ναρκωτικό της Ευρώπης

Τα στοιχεία που δίδονται σήμερα στη δημοσιότητα δείχνουν ότι σε ορισμένες χώρες – **Τσεχία**, **Γερμανία**, **Ιρλανδία**, **Ολλανδία**, **Πορτογαλία** και **Βρετανία** – τα επίπεδα κατανάλωσης της έκστασης ενδέχεται να πλησιάζουν ή να ξεπερνούν αυτά τα αμφεταμινών καθιστώντας την έκταση το υπ'αριθμόν 2 ναρκωτικό της Ευρώπης μετά την κάνναβη. Από τα συνολικά διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι οι ευρωπαϊκές τάσεις στην πρόσφατη χρήση έκστασης παραμένουν ανοδικές, ενώ οι τάσεις όσον αφορά την πρόσφατη χρήση αμφεταμινών είναι περισσότερο μικτές στην πλειονότητα των χωρών.

Ποσοστό ενηλίκων (15–64 ετών) που κυμαίνεται από 0,5% έως 7% έχουν δοκιμάσει έκταση στη ζωή τους, σε σύγκριση με ποσοστό 0,5–6% που ισχύει για τις αμφεταμίνες – η επικράτηση της χρήσης αμφεταμινών σε όλη τη ζωή στη **Βρετανία** ανέρχεται σε ποσοστό 12%.

Περίπου δύο τρίτα των **κρατών μελών της ΕΕ** αναφέρουν ότι προσφάτως η χρήση έκστασης είναι πιο συνηθισμένη από αυτή των αμφεταμινών στους νέους ηλικίας 15–34 ετών. Ποσοστό νεαρών ανδρών ηλικίας 15–24 ετών που κυμαίνεται από 5% έως 13% στην **Τσεχία**, την **Ισπανία**, την **Ιρλανδία**, τη **Λετονία**, την **Ολλανδία** και τη **Βρετανία** αναφέρουν χρήση έκστασης το περασμένο έτος. Αλλά γενικά, τα ποσοστά της χρήσης έκστασης και αμφεταμινών, όπως προκύπτει από στοιχεία έρευνας στον μαθητικό πληθυσμό (μαθητές 15–16 ετών), φαίνεται να είναι πιο σταθερά ή ακόμη και να μειώνονται ελαφρώς σε ορισμένες χώρες.

Στην Ευρώπη εξακολουθούσαν να πραγματοποιούνται οι περισσότερες από τις συνολικές κατασχέσεις αμφεταμινών (86% ανά όγκο) το 2002. Τα τελευταία πέντε χρόνια, η χώρα της **ΕΕ** στην οποία πραγματοποιούνται οι περισσότερες κατασχέσεις αμφεταμινών είναι η **Βρετανία**. Η χρήση διεγερτικών τύπου αμφεταμινών (ATS) σπάνια αποτελεί την πρωταρχική αιτία αναζήτησης θεραπείας από τα ναρκωτικά, αλλά υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις: 52% των ατόμων που αναζητούν θεραπεία στην **Τσεχία**, 35,3% στη **Φινλανδία** και 29% στη **Σουηδία** αναφέρουν τα ATS ως πρωταρχική αιτία αναζήτησης θεραπείας.

Παρά τα αυξανόμενα προβλήματα που συνδέονται με τη χρήση μεθαμφεταμίνης στην **Ασία** και την **Αμερική**, η κύρια χρήση του ναρκωτικού στην **ΕΕ** φαίνεται να περιορίζεται στην **Τσεχία** όπου και παράγεται από τη δεκαετία του 1980. Ωστόσο, μεμονωμένες εκθέσεις που εκπονοούνται δημιουργούν φόβους ότι η μεθαμφεταμίνη μπορεί να κερδίζει έδαφος και σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Μικρότερη παραγωγή μεθαμφεταμινών έχει αναφερθεί στο **Βέλγιο**, τη **Γερμανία**, την **Εσθονία**, τη **Γαλλία**, τη **Λετονία**, τη **Λιθουανία** και τη **Βρετανία** και το 2002 αναφέρθηκαν κατασχέσεις στην **Τσεχία**, τη **Δανία**, την **Εσθονία**, τη **Λιθουανία**, τη **Νορβηγία** και τη **Σουηδία**.

Η Ευρώπη παραμένει μία από τις σημαντικότερες περιοχές παραγωγής έκστασης παγκοσμίως, αλλά η παρασκευή της αναπτύσσεται σήμερα στη **Βόρεια Αμερική** και την **Ασία**. Η παραγωγή λαμβάνει χώρα σε κάποιο βαθμό σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, αλλά το **Βέλγιο** και η **Ολλανδία** παραμένουν οι σημαντικότερες περιοχές παραγωγής. Οι ποσότητες έκστασης που κατάσχονται αυξήθηκαν στις περισσότερες χώρες της **ΕΕ** το 2002.

Οι θάνατοι που σχετίζονται με τη χρήση έκστασης είναι σχετικά σπάνιοι στις περισσότερες χώρες της ΕΕ. Οι θάνατοι που οφείλονται άμεσα στη χρήση του εν λόγω ναρκωτικού είναι ακόμη πιο σπάνιοι. Το 2002, στη Γερμανία αναφέρθηκαν οκτώ θάνατοι που είχαν άμεση σχέση με τη χρήση έκστασης, στη Γαλλία και στην Αυστρία αναφέρθηκαν από δύο και στην Ελλάδα ένας. Οι δραστηριότητες πρόληψης σε χώρους ψυχαγωγίας που μπορεί να γίνεται χρήση έκστασης αυξήθηκαν ελαφρώς στην ΕΕ, ειδικά στα νέα κράτη μέλη. Οι δραστηριότητες αυτές ποικίλλουν από την ενθάρρυνση συμπεριφορών που αποτρέπουν τη χρήση έως την προώθηση της εξασφάλισης ασφαλέστερου περιβάλλοντος στους χώρους αυτούς (π.χ. πρόληψη καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, παροχή πρώτων βοηθειών, μέτρα ασφαλείας).

Το μεταβαλλόμενο πρόσωπο της προβληματικής χρήσης ναρκωτικών

Σύμφωνα με το ΕΚΠΝΤ, οι μορφές της προβληματικής χρήσης ναρκωτικών εξακολουθούν να εξελίσσονται. Σε ορισμένες χώρες, στις οποίες οι προβληματικοί χρήστες ναρκωτικών ήταν συνήθως χρόνια εξαρτώμενοι από οπιούχες ουσίες, σήμερα αυξάνεται ο αριθμός των χρηστών πολλαπλών ναρκωτικών ή διεγερτικών. Στα παραδείγματα περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η Γερμανία και η Ολλανδία, οι οποίες αναφέρουν αυξανόμενο ποσοστό χρηστών κρακ στους προβληματικούς χρήστες ναρκωτικών, και η Ισπανία και η Ιταλία, οι οποίες αναφέρουν αυξανόμενο αριθμό προβληματικών χρηστών κοκαΐνης.

Ποσοστό μικρότερο του 1% του ευρωπαϊκού ενήλικου πληθυσμού (15–64 ετών) μπορούν να ορισθούν ως προβληματικοί χρήστες ναρκωτικών. Στη διευρυμένη ΕΕ, οι προβληματικοί χρήστες ναρκωτικών κυμαίνονται συνολικά από 1,2 έως 2,1 εκατομμύρια. Τις υψηλότερες εκτιμήσεις αναφέρουν η Δανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Πορτογαλία και η Βρετανία (6–10 περιπτώσεις ανά 1000 ενήλικες) και τις χαμηλότερες η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ολλανδία, η Πολωνία και η Φινλανδία (λιγότερες από 4 περιπτώσεις ανά 1000 ενήλικες). Στη μεσαία προς χαμηλή κλίμακα βρίσκονται η Τσεχία (4,9 ανά 1000 ενήλικες) και η Σλοβενία (5,3).

Από τα στοιχεία προκύπτει αύξηση της προβληματικής χρήσης ναρκωτικών από τη δεκαετία του 1990 και εξής στις ακόλουθες χώρες – Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Φινλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο και Νορβηγία – και, σύμφωνα με την έκθεση, οι δείκτες στην Εσθονία δείχνουν «σημαντικές αυξήσεις».

Η χρήση ηρωίνης είναι σήμερα σχετικά σταθερή σε πολλές χώρες της ΕΕ και ο αριθμός νέων χρηστών μειώνεται από τη δεκαετία του 1990. Αυτό όμως μπορεί να μην ισχύει για τις νέες χώρες της ΕΕ για τις οποίες τα στοιχεία είναι πιο περιορισμένα. Λιγότεροι από τους μισούς νεοεισαχθέντες για θεραπεία χρήστες οπιούχων στην ΕΕ αναφέρουν ενέσιμη χρήση, και στην Ισπανία, την Ολλανδία και την Πορτογαλία ένα σχετικά μικρό ποσοστό χρηστών ηρωίνης φαίνεται να κάνουν το ίδιο. Ωστόσο στην Τσεχία, τη Σλοβενία και τη Φινλανδία αναφέρεται συχνότερα η ενέσιμη χρήση και στη Γερμανία, την Ιρλανδία, τη Φινλανδία και τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ στοιχεία υποδεικνύουν ότι η ενέσιμη χρήση ενδέχεται να συνεχίζει να αυξάνεται. Το ΕΚΠΝΤ εκτιμά ότι σήμερα υπάρχουν 850.000 με 1,3 εκατομμύρια χρήστες ενέσιμων ναρκωτικών στην ΕΕ.

Πρόσφατα προκάλεσαν ανησυχία στην Ευρώπη μεμονωμένες εκθέσεις σχετικά με την εμπορία φαιντανύλης – ενός συνθετικού οπιούχου έως και 100 φορές πιο ισχυρού από την ηρωίνη· κατασχέσεις καταγράφηκαν στη Ρωσία και σε χώρες της Βαλτικής Θάλασσας. Η φαιντανύλη και η μεθυλφαιντανύλη έχουν κάνει την εμφάνισή τους στις αγορές ναρκωτικών της Εσθονίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας και τα τελευταία δύο χρόνια έχουν αναφερθεί αρκετές περιπτώσεις υπερδοσολογίας των εν λόγω ουσιών. Στην έκθεση αναφέρεται ότι «σημαντική αύξηση της φαιντανύλης στην ευρωπαϊκή αγορά θα δημιουργήσει έντονες ανησυχίες καθώς υπάρχει μεγάλο ενδεχόμενο να προκαλέσει προβλήματα».

Μικρή αλλά σημαντική μείωση των θανάτων που συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών

Σύμφωνα με τη σημερινή έκθεση, ο αριθμός των θανάτων που συνδέονται με τα ναρκωτικά μειώθηκε ελαφρώς τα τελευταία χρόνια σε ολόκληρη την ΕΕ. Ο αριθμός των θανάτων που συνδέονται με τα ναρκωτικά μειώθηκε από 8.838 το 2000 σε 8.306 το 2001 αντιπροσωπεύοντας μικρή αλλά σημαντική μείωση που ανέρχεται σε ποσοστό 6%. Η Γαλλία και η Ισπανία αναφέρουν πτωτικές τάσεις από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Νορβηγία αναφέρουν μεγαλύτερη μείωση μετά το 2000.

Η θετική αυτή εξέλιξη ενδέχεται να οφείλεται στη μείωση της χρήσης ενέσιμων ναρκωτικών σε ορισμένες χώρες και στην αυξημένη πρόσβαση σε θεραπείες υποκατάστασης και σε υπηρεσίες πρόληψης (π.χ. παρεμβάσεις συνομηλίκων σε περιπτώσεις έκτακτων περιστατικών που συνδέονται με τα ναρκωτικά και εκπαιδευτικό υλικό για τους κινδύνους από τη λήψη υπερβολικής δόσης). Ωστόσο, σύμφωνα με το ΕΚΠΝΤ, οι αριθμοί των θανάτων από υπερβολική χρήση ναρκωτικών εξακολουθούν να παραμένουν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, και η πτωτική αυτή τάση μπορεί να μην διατηρηθεί. Υπάρχουν ενδείξεις ότι οι θάνατοι που συνδέονται με τα ναρκωτικά ενδέχεται σύντομα να αυξηθούν στα **νέα κράτη μέλη της ΕΕ**.

Τα κρούσματα του ιού HIV μειώνονται σε ορισμένες χώρες αλλά ο κίνδυνος εξάπλωσης της επιδημίας παραμένει υψηλός

Υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τη συνεχιζόμενη εξάπλωση της επιδημίας του ιού HIV σε ορισμένα από τα **νέα κράτη μέλη της ΕΕ** και τις χώρες που συνορεύουν με αυτά. Η **Εσθονία**, η **Λετονία**, η **Ρωσία** και η **Ουκρανία** είναι οι χώρες στις οποίες η επιδημία του HIV εξαπλώνεται με τους ταχύτερους ρυθμούς παγκοσμίως – μολονότι υπάρχουν ενδείξεις ότι στην **Εσθονία** και τη **Λετονία** η επιδημία έχει ήδη ανέλθει στο υψηλότερο επίπεδο. Στη **Δυτική Ευρώπη**, η επιδημία φαίνεται να έχει σταθεροποιηθεί ή να μειώνεται στους χρήστες ενέσιμων ναρκωτικών (ΧΕΝ), αλλά σε αρκετές «παλαιές» χώρες της **ΕΕ** υπάρχουν επίσης ενδείξεις αυξημένης επικίνδυνης συμπεριφοράς είτε σε τοπικό επίπεδο είτε σε συγκεκριμένες υποομάδες.

Στην **Εσθονία** και τη **Λετονία**, όπου η επίπτωση του ιού HIV στους ΧΕΝ που εξετάστηκαν ανήλθε στο υψηλότερο επίπεδο το 2001, οι αριθμοί μειώθηκαν μεταξύ του 2001 και του 2002, από 991 ανά εκατομμύριο πληθυσμού σε 525 στην **Εσθονία** και από 281 σε 170 στη **Λετονία**, αλλά οι συνολικοί αριθμοί παραμένουν πολύ υψηλοί. Οι εθνικές εκτιμήσεις σχετικά με τον επιπολασμό του ιού HIV στους ΧΕΝ είναι υψηλότερες στην **Εσθονία**, τη **Λετονία** και την **Πολωνία**, δείχνουν όμως και μία πρόσφατη μείωση. Ακόμη μεγαλύτερος επιπολασμός στους ΧΕΝ εντοπίστηκε σε τοπικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν στις χώρες αυτές (περίπου 40% στην **Εσθονία**, 20% στη **Λετονία** και 30% στην **Πολωνία**), ενώ ο τοπικός επιπολασμός στη Ρίγα (**Λετονία**) εξακολουθεί να παρουσιάζει ανοδικές τάσεις. Σε άλλα **νέα κράτη μέλη της ΕΕ** – **Τσεχία**, **Σλοβενία** και **Σλοβακία** – τα ποσοστά του ιού HIV στους ΧΕΝ είναι πολύ χαμηλά, μικρότερα του 1%.

Ο επιπολασμός των αντισωμάτων του ιού της ηπατίτιδας Β (HBV) (έως 85%) και του ιού της ηπατίτιδας C (HCV) (έως 95%) στους ΧΕΝ παραμένει σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα, υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα θεραπείας και πρόληψης. Ο επιπολασμός του HCV είναι μικρότερος (25–33%) σε ορισμένες χώρες, οι οποίες αναφέρουν μικρό επιπολασμό του HIV στους ΧΕΝ (π.χ. **Ουγγαρία**, **Σλοβενία** και **Σλοβακία**). Ο επιπολασμός της φυματίωσης στους ΧΕΝ σε χώρες της **ΕΕ** παραμένει χαμηλός – με την πιθανή εξαίρεση ορισμένων από τις **χώρες της Βαλτικής** – αλλά υψηλά ποσοστά μόλυνσης εντοπίζονται σε ορισμένες χώρες που συνορεύουν με την Ένωση, επισημαίνοντας την αναγκαιότητα βελτίωσης της παρακολούθησης.

Ο αριθμός και η γεωγραφική κάλυψη των προγραμμάτων ανταλλαγής βελονών και συριγγών συνέχισε να αυξάνεται σε πολλές χώρες της **ΕΕ**. Συγκεκριμένα, τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε ταχεία επέκταση στην παροχή νέων υπηρεσιών σε εθνικό επίπεδο στην **Εσθονία** και τη **Λετονία** για την αντιμετώπιση της επιδημίας του HIV.

ΆΛΛΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

- Παρατηρείται συνεχής ανάπτυξη όλων των μορφών θεραπείας από τα ναρκωτικά σε ολόκληρη την **ΕΕ** από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Η θεραπεία υποκατάστασης έχει καταστεί η ευρύτερα διαδεδομένη μορφή ειδικευμένης θεραπείας από τα ναρκωτικά για τους χρήστες οπιούχων στην **ΕΕ**. Σύμφωνα με τους πιο πρόσφατους αριθμούς, παρόλο που περίπου 320.000 άτομα θεραπεύτηκαν με υποκατάστατα οπιούχων στα πρώην **15 κράτη μέλη της ΕΕ** το 1999, ο αριθμός αυτός είχε ανέλθει σε περισσότερα από 410.000 άτομα έως το 2003. Ωστόσο, σε γενικές γραμμές, η ζήτηση εξακολουθεί να είναι μεγαλύτερη από την προσφορά σε ορισμένες χώρες. Η θεραπεία υποκατάστασης είναι λιγότερο διαδεδομένη στις **νέες χώρες της ΕΕ** (με εξαίρεση τη **Μάλτα** όπου η θεραπεία αυτή παρέχεται από το 1987 και τη **Σλοβενία** όπου έχει καθιερωθεί από το 1991).

- Η πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών βελτιώνεται σε αρκετές χώρες της **ΕΕ** χάρη στον καλύτερο έλεγχο της ποιότητας και την παρακολούθηση (**Τσεχία, Ισπανία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σουηδία** και **Ηνωμένο Βασίλειο**). Στην **Ελλάδα**, την **Πορτογαλία** και τη **Σουηδία** οι πολιτικές πρόληψης βασίζονται ολοένα και περισσότερο σε σύγχρονες έννοιες και σαφέστερες δομές και η πρόληψη στο σχολείο ορίζεται καλύτερα και υλοποιείται αποτελεσματικότερα σε σχέση με το παρελθόν. Αλλά σε γενικές γραμμές, η βάση στοιχείων για την πρόληψη στην **ΕΕ** εξακολουθεί να εμφανίζει αδυναμίες και είναι αναγκαίες περισσότερες επενδύσεις σε προγράμματα πρόληψης. Αυτό ισχύει κυρίως για την «επιλεκτική πρόληψη», η οποία απευθύνεται στους πλέον ευάλωτους και της οποίας η ανάπτυξη εξακολουθεί να υστερεί σε πολλές χώρες. Υπάρχουν ολοένα και περισσότερες ενδείξεις ότι η προσέγγιση αυτή μπορεί να έχει απτά αποτελέσματα και ότι πρόσφατα ορισμένες χώρες της αποδίδουν περισσότερη προσοχή (π.χ. **Ουγγαρία, Φινλανδία** και **Σουηδία**).
- Αίθουσες επιτηρούμενης χρήσης ναρκωτικών – όπου προβληματικοί χρήστες ναρκωτικών κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών σε συνθήκες υγιεινής υπό την επίβλεψη ειδικευμένου προσωπικού – λειτουργούν σε **39 πόλεις** σε τρεις χώρες της **ΕΕ**, την **Ισπανία**, τη **Γερμανία** και την **Ολλανδία**, καθώς και στην **Ελβετία**. Υπάρχουν ορισμένα στοιχεία που δείχνουν ότι η εφαρμογή του μέτρου αυτού μπορεί να βοηθήσει ομάδες των οποίων η προσέγγιση είναι δύσκολη ώστε να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγειονομικής περιθαλψής και θεραπείας καθώς και σε κοινωνικές υπηρεσίες και να μειώσει τους κινδύνους για την υγεία, όπως οι περιπτώσεις υπερδοσολογίας ναρκωτικών. Ωστόσο, η καθιέρωσή τους εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο αντιπαράθεσης και έχει αμφισβητηθεί η νομιμότητά τους όσον αφορά τις υποχρεώσεις που επιβάλλουν οι διεθνείς συνθήκες των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση των ναρκωτικών.
- Η χρήση ναρκωτικών στις φυλακές διαφέρει σημαντικά στις χώρες της **ΕΕ**. Μελέτες που έχουν διεξαχθεί δείχνουν ότι ποσοστό 8% έως 60% των κρατουμένων αναφέρουν ότι έχουν κάνει χρήση ναρκωτικών κατά την περίοδο που παρέμειναν στη φυλακή και ότι ποσοστό 10% έως 36% αναφέρουν πρόσφατη χρήση. Παρόμοιες διακυμάνσεις εντοπίζονται επίσης στους χρήστες ενέσιμων ναρκωτικών στη φυλακή – την πρακτική αυτή αναφέρει ποσοστό που κυμαίνεται από 0,2% έως 34% των κρατουμένων, ανάλογα με τη φυλακή από την οποία προέρχεται το δείγμα. Η παροχή θεραπείας υποκατάστασης αυξάνεται πλέον ολοένα και περισσότερο και διατίθεται σε όλες τις φυλακές στο **Βέλγιο**, τη **Δανία**, την **Ισπανία**, την **Αυστρία** και τη **Σλοβενία**.
- Στην **Τσεχία**, την **Εσθονία**, τη **Λιθουανία**, την **Ουγγαρία**, την **Πολωνία** και τη **Σλοβενία** οι αναφερθείσες παραβάσεις της νομοθεσίας περί ναρκωτικών υπερδιπλασιάστηκαν μεταξύ 1997 και 2002. Ωστόσο, το 2002 οι παραβάσεις που αναφέρθηκαν σε σχέση με τα ναρκωτικά μειώθηκαν στην **Εσθονία**, την **Ιρλανδία**, την **Ιταλία**, τη **Λετονία**, την **Πορτογαλία**, τη **Φινλανδία** και τη **Σλοβενία**. (Οι μειώσεις αυτές πρέπει να ερμηνευθούν με προσοχή καθώς ενδέχεται να αντιπροσωπεύουν βραχυπρόθεσμες μόνο διακυμάνσεις). Στα περισσότερα **κράτη μέλη της ΕΕ**, το ναρκωτικό για το οποίο γίνεται περισσότερο λόγος στις αναφερθείσες παραβάσεις της νομοθεσίας περί ναρκωτικών είναι η κάνναβη, αν και στη **Λιθουανία** και το **Λουξεμβούργο** αυτό ισχύει για την ηρωίνη.

Σημειώσεις:

(¹) Η **Ετήσια έκθεση 2004** του ΕΚΠΝΤ βασίζεται, μεταξύ άλλων, σε **Εθνικές εκθέσεις** των εθνικών κέντρων/εστιακών σημείων του δικτύου Reitox που υποβλήθηκαν το 2003. Τα στατιστικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις αυτές αντικατοπτρίζουν συνεπώς το έτος υποβολής της έκθεσης 2002. Πρόσθετες ποιοτικές και συναφείς πληροφορίες αντικατοπτρίζουν στοιχεία που είναι διαθέσιμα την ημερομηνία έως την οποία πρέπει να υποβληθούν οι εκθέσεις του δικτύου, το δεύτερο εξάμηνο του 2003.

Για δελτία Τύπου σε 20 γλώσσες καθώς και για την **Ετήσια έκθεση**, το **Δελτίο στατιστικών στοιχείων**, τις **Περιλήψεις για την κατάσταση ανά χώρα** και τις **Εθνικές εκθέσεις του δικτύου Reitox** βλέπε <http://annualreport.emcdda.eu.int>

Για την αποσυμφόρηση του κύριου δικτυακού τόπου, το **ΕΚΠΝΤ** θα διαθέσει επίσης εναλλακτικό δικτυακό τόπο στη διεύθυνση <http://emcdda.kpnqwest.pt> καθιστώντας δυνατή την πρόσβαση στην έκθεση και στα δελτία Τύπου.